

Mövzu: Karol Dvek - "Çevik Zəka" nəzəriyyəsi

Karol Dvek insanın motivasiyanı öyrənən bir Amerikan psixoloqdur. O günlərini insanların niyə müvəffəq olmasına (və ya ola bilməməsinə) və uğur qazanmağımıza nəyin imkan verdiyini araşdırmağa həsr edir. Onun "Mindset" (Zehniyyət) adlı kitabında təqdim etdiyi iki düşüncə nəzəriyyəsi və onların arasındakı fərqlər olduqca maraqlıdır. Dvekə görə: 2 əsas düşüncə var: Çevik (inkişaf edən) zəka və sabit zəka; hamımızın çevik və sabit zəkə arasında bir ölçüdə dəyərləndirilə biləcəyimizi iddia edir; bu iki termin zəkanın və bacarığın birbaşa olaraq haradan gəldiyinə inandığımızı müzakirə edir. Gəlin bu 2 düşüncə haqqında danışaq:

Sabit zəka : Sabit düşüncə tərzində insanlar keyfiyyətlərinin sabit əlamətlərinə inanırlar və buna görə də dəyişə bilmirlər. Bu insanlar inkışaf etmək üçün işləməkdənsə, öz zəkaları və istedadlarını sənədləşdirirlər. Həm də bacarıqların tək başına uğura yol açdığına və səy tələb etmədiyinə inanırlar. Sabit zehniyyətdə olan insanlar, doğma təbiətinizə əsaslanaraq, ya sizin yaxşı olduğunuza və ya yaxşı olmadığınıza inanırlar, çünki məhz sizsiniz. Sabit zehniyyətə sahib insanlar müvəffəqiyyəti səy göstərmədən qazanmaq lazım olduğuna inanır . Əgər səy göstərmədən nəyəse nail olursansa, deməli "təbii" deyilsən. Bu insanlar da hər şeyi nəticəyə bağlayırlar. "Əgər uğursuz olursansa və ya yaxşı deyilsənsə - hamısı boşa çıxır." Beləliklə, onlara görə zəhmət və böyük səy risklidir və qorxuducudur: böyük uğurlar üçün səy göstərmək lazım deyil və uğursuz olsanız, bütün zəhmətiniz boşa çıxar.

Çevik zəka: Çevik zehniyyəti olan şagirdlər, qabiliyyətlərinin və zəkasının inkışaf etdiriləcəyinə inanırlar; Çevik zehniyyətə sahib uşaqlar hər zaman qabiliyyətlərini artıran vəzifələr istəyərlər; belə uşaqlar cəhdlərin qabiliyyətlərini və zəkalarını artırdığına inanırlar. Çevik zehniyyəti olan insanlar səhvləri və çatışmazlıqları ilə üzləşir və onları aradan qaldırmaq üçün metodlar , strategiyalar və yeni biliklər axtarırlar. Bir çevik zehniyyətiniz varsa, bilirsiniz ki, bir nəticə əldə etməklə bacarığınızı və ya daha əhəmiyyətli - potensialınızı müəyyənləşdirə bilməzsiniz. Uğursuzluğa vaxtında bir nöqtə kimi baxırsınız və ağılınızı, qabiliyyətinizi və ya xarakterinizi əbədi müəyyənləşdirməsinə imkan vermirsiniz. Məsələn: NASA öz astronautlarını seçəndə, "müvəffəqiyyətinin təmiz tarixi" olan insanları rədd edir və bunun əvəzinə uğursuzluqlarla mübarizə aparmış insanları seçirlər. Lakin Dvek eyni zamanda qeyd edir ki, Çevik zəka uğuru qiymətləndirməklə və stimulla bağlıdır. Eyni zamanda burada nəticələrə də fikir vermək lazımdır. Nəticəsi olmayan bir uğuru qiymətləndirilməməlidir və təkrar bu işdə öyrənmək və irəliləmək bir motivasiya ilə qarşılanmalıdır.

Çevik zəka nəzəriyyəsinin əsas məqsədi sinifdə sabit düşüncəli şagirdlərə motivasiya vermək və öz güclərinə inamlarını artırmaqla onlarda çevik zəkayı formalaşdırmaq və beləliklə sinifdə və cəmiyyətdə uğur qazanmaq üçün yorulmadan çalışıb istəyinə çatan insanların sayını artırmaq idi.